

Social- og indenrigsminister Karen Ellemanns talepapir

Anledning	SUU samråd spm. AC, AD og AE om psykisk sårbarhed og mistrivsel blandt børn og unge
Dato / tid	14. oktober kl. 15.00-16.30 med sundheds- og ældreministeren. Det er aftalt med SUM, at sundheds- og ældreministeren indleder.
Talens varighed	12-15 minutter
Sted	2-080

Det talte ord gælder

[Indledning]

Tak for ordet.

Der er i dag stillet 3 samrådsspørgsmål om psykisk sårbarhed og mistrivsel blandt børn og unge.

Som sundheds- og ældreministeren også indledte med i sin besvarelse, er det et vigtigt område, som vi i fællesskab har ansvaret for – på sundhedsområdet, det sociale område og på undervisningsområdet. Derfor er jeg også rigtig glad for at være

her med sundheds- og ældreministeren og for at få mulighed for at besvare spørgsmålene i forhold til det sociale område.

[Almindelige kriser]

Når vi taler om ”psykisk sårbare unge”, tror jeg, at det er rigtig vigtigt, at vi gør det nuanceret. For det er et begreb, som kan dække over rigtig meget. Og det er rigtig vigtigt, at vi ikke kommer til at sygeliggøre unge, som møder almindelige teenageproblemer. Eller på den anden side at vi kommer til at overse unge med svære psykiske vanskeligheder. Som sundheds- og ældreministeren også sagde, er det vigtigt, at vi ser børn og unges trivsel bredspektret.

Langt de fleste mennesker støder i løbet af deres ungdom på udfordringer af den ene eller den anden art, som kan opleves som svære at håndtere. Det kan for eksempel være i forbindelse med akutte kriser, når der opstår sygdom i familien. Eller det kan være, at man oplever kærestesorger eller forventningspres over uddannelse eller arbejde. Og hvis man føler, at de udfordringer, man møder, gør det svært at leve op til omverdenens krav, så er det let at rette blikket indad og give sig selv skylden.

Jeg tror, at mange unge i dag føler, at der er store forventninger til dem. De oplever et krav fra de sociale medier om at være på

hurtigt og hele tiden, og der skal helst tegnes et billede af det perfekte liv. Det er hårde krav, som de færreste kan leve op til, og det kan føre til dårlig trivsel blandt de unge. Jeg tror, at det på nogle måder kan være sværere at være ung i dag, end da flere af os voksede op. Derfor skal vi også være opmærksomme på de børn og unge, vi kender, og hjælpe dem med at få et realistisk billede af livet, og af forventningerne til dem selv.

Samtidig mener jeg helt grundlæggende, at vi skal passe på med at putte mennesker i en kasse, der hedder "psykisk sårbare", så snart de støder på udfordringer. For alle mennesker er sårbare i perioder af deres liv, og i de perioder, har vi brug for støtte fra hinanden, så vi kommer igennem det på en god måde.

Langt de fleste unge formår faktisk at håndtere de udfordringer, de møder, med støtte fra venner og familie. Det kræver, at vi voksne, der er i daglig kontakt med de unge – uanset om det er hjemme, i vores netværk eller som led i vores arbejde – tør spørge ind til, hvordan de unge har det, og tale om de svære følelser og tanker. Og at vi gør en indsats for at hjælpe de unge ind i fællesskabet, fx i foreningslivet eller de frivillige organisationer. At danne sociale relationer er den bedste forebyggelse overhovedet.

[Unge med behov for støtte]

Men vi har desværre naturligvis også en gruppe af unge, som tumler med forskellige problemer, som de har svært ved at håndtere selv. Isoleret set er det ikke sikkert, at de enkelte problemer altid er så store. Men problemerne kan alligevel vokse den unge over hovedet – og få betydning for den unges trivsel. Disse unge kan have brug for professionel hjælp og støtte til at komme videre.

[Kommunernes opgaver på det sociale område]

På det sociale område har kommunerne efter serviceloven en generel pligt til at være opmærksomme på - og iværksætte støtte til - ethvert barn eller ung, som har behov for støtte. Kommunerne har samtidig pligt til at sikre, at der er de nødvendige tilbud til rådighed.

Den støtte, som kommunerne har pligt til at give på det sociale område, afhænger ikke af diagnoser, men skal gives uanset, hvad årsagen til problemerne er. Og støtten skal tilpasses den enkelte unges behov. Kommunerne har en række muligheder for – og pligt til - at sætte tidligt og forebyggende ind.

[Kommunernes rådgivningspligt]

Et vigtigt element i den forebyggende indsats er, at alle kommuner efter serviceloven skal tilbyde åben og anonym rådgivning. Her kan både den unge og forældrene henvende sig og få rådgivning og vejledning. Det kan være i form af enkelte samtaler eller et egentligt rådgivningsforløb. Rådgivningen kan også bestå i, at der formidles kontakt til andre myndigheder, der kan yde den rette hjælp og støtte til den unge.

[Den tidlige og forebyggende indsats]

I 2014 blev serviceloven ændret, så kommunerne fik endnu bedre muligheder for at tilbyde tidlige indsatser over for bl.a. de psykisk sårbare unge.

For eksempel kan kommunerne nu enkelt og ubureaukratisk, som led i den tidlige og forebyggende indsats, yde forebyggende familiebehandling, så forældrene får hjælp til at håndtere barnets eller den unges udfordringer, før det ender som en egentlig sag i socialforvaltningen. Kommunerne kan også yde psykologbehandling eller etablere netværks- og samtalegrupper.

Mange kommuner er nu i gang med at omlægge indsatsen på børn- og ungeområdet, så støtten gives tidligere og mere effektivt efter den såkaldte 'Sveriges-model'. Her følger sagsbehandleren

hyppigt op og sikrer, at støtten ydes så tæt på barnets normale omgivelser som muligt. Og sagsbehandlerne samarbejder på tværs, med fx sundhedsplejersker, PPR-psykologer, skole og dagtilbud, for at forebygge, at sociale problemer udvikler sig.

Det er en svær omstilling, som kræver investeringer på kort sigt fra kommunerne. Både til udvikling af tilbuddene, til ansættelse af sagsbehandlere og til udvikling af samarbejdet på tværs af sektorer og faggrupper. Derfor har vi også i satspuljekredsen afsat 96 mio. kr. til denne omstilling med satspuljeaftalen for 2016, som vi indgik sidste efterår.

[Private og frivillige tilbud]

Den kommunale forebyggende indsats suppleres af en række private og frivillige tilbud, som har nogle andre styrker og muligheder end et offentligt tilbud har. For den frivillige indsats er baseret på lysten til at bidrage – og giver dermed mulighed for en mere ligeværdig relation.

Det gælder fx Børnetelefonen, der drives af Børns Vilkår, som modtager varig støtte på finansloven. Her kan børn og unge tale eller chatte med frivillige voksne – og få råd og vejledning om både store og små udfordringer. Og de private tilbud Headspace og Girtalk, som begge yder rådgivning til unge baseret på

frivilliges indsats.

Sidste år afsatte vi i satspuljekredsen på det sociale område 10 mio. kr. til en ansøgningspulje til frivillige organisationer, så vi kan få endnu flere frivillige rådgivningstilbud til psykisk sårbare børn og unge. Den pulje udmeldes i starten af 2017.

[Særlig støtte]

For de børn og unge, der har tungere problemer og derfor har det, som i serviceloven kaldes ”et behov for særlig støtte”, har kommunerne både pligt til og ganske omfattende muligheder for at yde den nødvendige hjælp. Hvis en kommune bliver opmærksom på et barn, som har behov for særlig støtte, skal kommunen lave en grundig undersøgelse af barnets eller den unges og familiens ressourcer og udfordringer.

Derefter skal kommunen udarbejde en handleplan, der angiver målene og den indsats, der er nødvendig for at opnå disse mål.

Det kan være alt fra familiebehandling eller behandling af den unges problemer til en kontaktperson eller en anbringelse uden for hjemmet.

Hvis man som borger eller fagperson oplever, at der er børn eller unge, som ikke får den fornødne støtte, er der mulighed for at

underrette Ankestyrelsen. Ankestyrelsen har den helt særlige funktion på børneområdet, at de kan gå ind i sagerne af egen drift. Hvis Ankestyrelsen mener, at der ikke er gjort nok, kan den i sidste ende pålægge kommunerne at handle.

[Samrådsspørgsmål AD om mangel på forebyggende tilbud]

For at summere op på samrådsspørgsmål AD om, hvorvidt der mangler forebyggende tilbud til unge, der mistrives, så er der på det sociale område en ganske bred palette af forebyggede tilbud. Det gælder både åbne rådgivningstilbud, som alle kommuner er forpligtet til at have, og private tilbud. Disse tilbud yder tilsammen en vigtig indsats i forhold til børn og unge, der mistrives. Og de supplerer den støtte, som de fleste unge også får fra familie og netværk.

Samtidig er det også vigtigt at understrege, at der er en klar pligt for kommunerne til at iværksætte egentlig socialpædagogisk støtte og behandling til de unge, der har behov for det. Og at Ankestyrelsen kan gå ind i sagerne og pålægge kommunerne at handle, hvis der er unge, der oplever, at de ikke får den rigtige hjælp.

[Initiativer på undervisningsområdet]

Også på undervisningsområdet er der med de seneste reformer sat øget fokus på elevernes og de studerendes trivsel.

Jeg skal ikke redegøre for det i detaljer her, da de hører under ministeren for børn, undervisning og ligestillings område. Men jeg kan kort nævne, at øget trivsel er et af de tre centrale mål for folkeskolen, der bl.a. understøttes af en mere varieret skoledag, bevægelse og inddragelse af flere pædagoger i undervisningen.

Med både folkeskolereformen og erhvervsuddannelses- og gymnasireformen er der indført obligatoriske trivselsmålinger. Det giver mulighed for at styrke indsatsen for at øge trivslen blandt elever og studerende. De seneste resultater fra trivselsmålingen på folkeskoleområdet viser en svag positiv eller stabil udvikling på samtlige parametre.

I det af regeringen gennemførte inklusionseftersyn har en ekspertgruppe blandt andet anbefalet, at pædagogisk psykologisk rådgivning, PPR, bør spille en mere central rolle, og at samarbejdet mellem PPR og børne- og ungdomspsykiatrien bør styrkes.

Regeringen har taget positivt imod anbefalingerne og har nedsat en opfølgingsgruppe, der skal understøtte, at både staten, kommuner og skoler gør brug af anbefalingerne.

I den forbindelse vil der blive kigget på, hvordan det fra central side kan understøttes, at PPR's konsultative kompetencer styrkes bl.a. gennem samarbejde med børne- og ungdomspsykiatrien.

Senest har Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling i august 2016 iværksat et større arbejde om bekæmpelse af mobning. Der er bl.a. lanceret en landsdækkende aktionsplan mod mobning, udarbejdet i samarbejde med Børnerådet, Børns Vilkår og Red Barnet m.fl. Aktionsplanen indeholder anbefalinger til, hvordan forældre, lærere, skoleledere og pædagoger kan forebygge og bekæmpe mobning.

[Viden]

I samrådsspørgsmål AE spørges der til, om der mangler viden og forskning i unges trivsel. Jeg er meget enig med både spørgeren og sundheds- og ældreministeren i, at der generelt er behov for mere viden både på det sociale område og på det bredere forebyggelsesområde. Vi har ganske enkelt behov for et mere solidt grundlag at stå på fremover.

Derfor har regeringen taget initiativ til, at der udarbejdes en årlig socialpolitisk redegørelse, som kortlægger målgrupper, indsats og resultater. Det er mit mål, at redegørelsen bliver et nyt og centralt værktøj i arbejdet med at omstille indsatserne på området.

Jeg har også sat et ambitiøst arbejde i gang, så vi i fremtiden får mere ud af vores data på socialområdet. For der findes faktisk en del nyttig viden der, blandt andet fra Danmarks Statistik og fra Børneforløbsundersøgelserne. Men vi skal have bragt den viden langt mere i spil – både i staten og i kommunerne.

Jeg vil også pege på, at det er nødvendigt med en klar retning for vores socialpolitik med konkrete mål, så der ikke er tvivl om, hvor vi skal hen med vores sociale indsatser. Det er baggrunden for, at vi i regeringen har opstillet 10 klare mål for social mobilitet.

Og endelig skal vi i højere grad basere de konkrete sociale tiltag over for borgerne på viden om effekt og virkning. Og vi skal sikre, at vi får denne viden integreret i kommunernes arbejde med børn og unge.

Der er allerede sat flere initiativer i gang, der understøtter det arbejde. Ét eksempel er Socialstyrelsens metodeudbredelsesprogram på børneområdet, der skal hjælpe kommunerne til at

anvende metoder med dokumenteret effekt i deres sociale indsatser. Ét andet eksempel er et initiativ fra sidste års satspuljeaftale på det sociale område, der skal dokumentere virkningen af de effektfulde indsatser, der allerede anvendes. Og vi skal selvfølgelig videre ad den vej.

Det er de forudsætninger, som skal være på plads for en forbedret socialindsats med fokus på tæt opfølgning og effekt af indsatserne.

[Afslutning]

Det kræver politisk is i maven at prioritere færre og større initiativer og initiativer, hvor vi først får effekten at se på den lange bane. Det er en prioritering, som jeg gerne vil sætte mig i spidsen for, og som jeg håber at få opbakning til, for eksempel når vi tager hul på satspuljeforhandlingerne om et par uger.

Tak for ordet.